

ინსტანციისთვის დაბრუნება, სულ მცირე, გაუგებარია.

მიუხედავად იმისა, რომ სარჩელის წარმატებაზე ამას გადამწყვეტი ეფექტი არ ჰქონია, სამივე ინსტანციის სასამართლო ხანდაზმულობის საკითხს განიხილავს სკ-ის 128-ე და შემოდგომ მუხლებზე დაყრდნობით, მაშინ, როდესაც მშკ-ის 15 I მუხლში ხანდაზმულობის სპეციალური ვადაა დაწესებული.

ოთარ ნიშნიანიძე

► 9 – 9/2020

დისკრეციული უფლებამოსილების სასამართლო კონტროლი

1. სასამართლო არ არის უფლებამოსილი იკისროს გამომცდელის ფუნქცია და შეაფასოს მოსარჩელის სპეციალური ცოდნა.

2. როდესაც საქმე ეხება გამომცდლის შედეგების შეფასებას, სასამართლო უფლებამოსილია შეამონმოს, მხოლოდ პროცედურული მხარე, თუმცა არ უნდა შევიდეს საკითხის შინაარსობრივ შეფასებაში.

3. დისკრეციული უფლებამოსილების კონტროლისას სასამართლოს შეუძლია გამოიყენოს უფრო მკაცრი ტესტიც, რათა თავიდან იქნას აცილებული ადმინისტრაციული ორგანოს თვითნებობა.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადებები)

ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 2 I ლ) მუხლი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2019 წლის 7 მარტის გადაწყვეტილება № ბს-797 (კ-18)

I. ფაქტობრივი გარემოებები

მოსარჩელე ასაჩივრებდა სსიპ შეფასებისა და გამომცდელის ეროვნული ცენტრის („ცენტრი“) აქტს, რომლითაც მას უარი ეთქვა საგამომცდლო ქულის მომატებაზე. მოსარჩელის ჯა-

მურმა საგამომცდლო ქულამ შეადგინა 42. თუმცა, კონკრეტულად გამომცდლის №21 დავალებაში, რომლის მაქსიმალური ქულა იყო 4, მოსარჩელის ნაშრომი შეფასდა 2 ქულით. დავა, სწორედ №21 დავალებაში მიღებულ ქულას შეეხება.

დადგენილი პროცედურის შესაბამისად, მოსარჩელემ №21 დავალებაში მიღებული ქულა ჯერ გაასაჩივრა ცენტრში და მოითხოვა შეფასების ერთი ქულით მომატება, თუმცა საჩივრების განხილვისათვის შექმნილმა სპეციალურმა კომისიამ პრეტენზია არ დააკმაყოფილა. ამის შემდეგ, მოსარჩელემ (იმავე მოთხოვნით) უკვე თბილისის საქალაქო სასამართლოში შეიტანა სარჩელი. თბილისის საქალაქო სასამართლომ ბათილად ცნო ცენტრის გასაჩივრებული აქტები, თუმცა საკითხი შინაარსობრივად არ გადაწყვიტა, ცენტრს საქმის ხელახლა განხილვა და ახალი აქტის გამოცემა დაავალა („თავდაპირველი გადაწყვეტილება“). საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილება უცვლელად იქნა დატოვებული თბილისის სააპელაციო სასამართლოს მიერაც.

ცენტრმა თავდაპირველი გადაწყვეტილების აღსასრულებლად თავიდან განიხილა საკითხი, თუმცა მოსარჩელის ქულა, კვლავ უცვლელად დატოვა. ცენტრმა განმარტა, რომ შეფასებისას მან იხელმძღვანელა განათლებისა და მეცნიერების მინისტრის ბრძანებით დამტკიცებული სქემით. აღნიშნული სქემის თანახმად კი „დავალება ფასდებოდა 2 ქულით იმ შემთხვევაში, თუ პასუხში ჩანს საკითხის ნაწილობრივი ცოდნა, მსჯელობა არის არასრული, აკლია დავალების პირობის რომელიმე კომპონენტი, ან ზოგადად პასუხი ყველა მითითებაზე სწორია, მაგრამ სქემატურია.“ მოსარჩელემ მიღებული აქტი, კვლავ გაასაჩივრა სასამართლოში.

ამჯერად, თბილისის საქალაქო სასამართლომ სარჩელი დააკმაყოფილა. ბათილად იქნა ცნობილი გასაჩივრებული აქტები და ცენტრს დაევალა ახალი აქტის გამოცემით მოსარჩელისათვის 1 ქულის მომატება. სასამართლომ შინაარსობრივად იმსჯელა საგამომცდლო საკითხზე და მიუთითა, რომ მოსარჩელის მიერ №21 დავალებაზე მომზადებული პასუხი იყო სრული, მასში ვლინდებოდა საკითხის გაა-

ზრებული ცოდნა და ცენტრს არ ქონდა საფუძველი 2-ის ნაცვლად 3 ქულით არ შეეფასებინა ნაშრომი.

თბილისის სააპელაციო სასამართლომ საჩივარი არ დააკმაყოფილა. სასამართლომ სრულად გაიზიარა საქალაქო სასამართლოს განმარტებები და დამატებით მიუთითა, რომ მართალია ცენტრს გააჩნია გარკვეული დისკრეცია შეფასების დანერისას, თუმცა ამ დისკრეციამ ვერცვლდება სასამართლოს შინაარსობრივი კონტროლი.

მოპასუხემ მიღებული გადაწყვეტილება საკასაციო წესით გაასაჩივრა. საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ საკასაციო საჩივარი სრულად დააკმაყოფილა.

II. სასამართლო მსჯელობის შეჯამება

უზენაესი სასამართლოს წინამდებარე გადაწყვეტილებით განიმარტა საერთო სასამართლოების მიერ ადმინისტრაციული ორგანოს დისკრეციული უფლებამოსილების შემოწმების და მისი კონტროლის ფარგლები. გადაწყვეტილებას გავლენა ექნება ყველა იმ ადმინისტრაციულ დავაზე, სადაც დავის საგანს ადმინისტრაციული ორგანოს დისკრეციულ უფლებამოსილებას მიკუთვნებული საკითხი წარმოადგენს.

უზენაესი სასამართლო დისკრეციული უფლებამოსილების ცნების განმარტებისას ეყრდნობა ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 21 ლ) მუხლს და მიუთითებს, რომ „დისკრეციული უფლებამოსილების განხორციელება ადმინისტრაციულ ორგანოს ანიჭებს შესაძლებლობას კანონმდებლობის შესაბამისი რამდენიმე გადაწყვეტილებიდან შეარჩიოს ყველაზე მისაღები გადაწყვეტილება.“ შესაბამისად, კანონმდებლის მიზანია ადმინისტრაციულ ორგანოს მინიჭოს მოქმედების გარკვეული თავისუფლება, რომლის ფარგლებშიც გადაწყვეტი სიტყვა, სწორედ ადმინისტრაციულ ორგანოსა და არა სასამართლოს ეკუთვნის. უზენაესი სასამართლომ განმარტებით, თუკი მოხდება გამომცდელის მიერ მიღებული გადაწყვეტილების სრული შინაარსობრივი გადასინჯვა, გამომცდელის ფუნქცია დაეკისრება სა-

სამართლოს, რომელსაც ამის სპეციალური ცოდნა არ გააჩნია. თუმცა, მეორეს მხრივ, უზენაესმა სასამართლომ ისიც განმარტა, რომ გამომცდელის თავისუფლება არ არის აბსოლუტური და იგი გარკვეულ კონტროლს ექვემდებარება, რათა მოქალაქეებს არ შეეზღუდოთ სამართლიან სასამართლოზე წვდომის უფლება.

შესაბამისად, სასამართლომ გამოკვეთა ორი დაპირისპირებული ინტერესი, რომელთა მხედველობაში მიღებაც აუცილებელია დისკრეციული უფლებამოსილების სასამართლო კონტროლის ფარგლების დასადგენად: ერთის მხრივ, კანონმდებელმა ადმინისტრაციულ ორგანოს მინიჭა მოქმედების გარკვეული თავისუფლება და სასამართლომ ამ თავისუფლებას პატივი უნდა სცეს; მეორეს მხრივ, ადმინისტრაციული ორგანოს თავისუფლება არ არის შეუზღუდავი და მასზეც მოქმედებს სასამართლო კონტროლი: „ამ სფეროში რეგულაციას მიზნად აქვს არა მიხედულების სრული აღმოფხვრა, არამედ მისი თვითნებობაში გადაზრდის თავიდან აცილება, დისკრეციის სფეროს შეზღუდვა,“ მიუთითებს უზენაესი სასამართლო.

საკითხის გადასაჭრელად უზენაესმა სასამართლომ უარი თქვა ერთიანი ტესტის გამოყენებაზე და განმარტა, რომ დისკრეციული უფლებამოსილების კონტროლის ფარგლები ყველა საქმეში განსხვავებულია. საქმის სპეციფიკიდან გამომდინარე ამგვარი კონტროლი შეიძლება გახდეს უფრო მჭიდრო და უფრო მკაცრიც. სასამართლომ განმარტა, რომ როდესაც საქმე ეხება გამოცდის შედეგის შეფასებას, სასამართლო უფლებამოსილია შეამოწმოს, მხოლოდ, პროცედურული მხარე, თუმცა არ უნდა შევიდეს საკითხის შინაარსობრივ შეფასებაში. მაგალითად, სასამართლოს უფლება აქვს შეისწავლოს რამდენად დაიცვა ადმინისტრაციულმა ორგანომ საგამოცდო წესები, ხომ არ დაარღვია გამოსაცდელ პირთა თანასწორობის უფლება და ა. შ. კონკრეტულ შემთხვევაში უზენაესმა სასამართლომ მიიჩნია, რომ ცენტრის მხრიდან ქულის მომატებაზე უარი იყო კანონიერი, შესაბამისად სარჩელი არ დაკმაყოფილდა

III. კომენტარი

უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილება მნიშვნელოვან გზავნილს შეიცავს როგორც სამომავლო მოსარჩელეთათვის, ისე – თავად ადმინისტრაციული ორგანოებისათვის. ერთი მხრივ, მიღებული გადაწყვეტილებით მოსარჩელეთათვის გართულდება ადმინისტრაციული ორგანოს იმ გადაწყვეტილებების გაუქმება, რომლებიც დისკრეციული უფლებამოსილების ფარგლებშია მიღებული. ამ ტიპის დავებში მოსარჩელეთა ძირითადი არგუმენტები შეიზღუდება პროცედურულ დარღვევებზე აპელირებით და მათ, ძირითადად, აღარ მიეცემათ ადმინისტრაციული ორგანოს გასაჩივრებული გადაწყვეტილების შინაარსობრივი შეფასების შესაძლებლობა.

მეორეს მხრივ, უზენაესმა სასამართლომ ცალსახად მიუთითა, რომ მიდგომა არ გულისხმობს ადმინისტრაციული ორგანოს თვითნებობას და აბსოლუტურ თავისუფლებას. ადმინისტრაციული ორგანოები კვლავაც ვალდებული იქნებიან სათანადოდ დაასაბუთონ მიღებული გადაწყვეტილება და იმოქმედონ გონივრულობის ფარგლებში. არ არის გამორიცხული, კონკრეტული საქმის გარემოებების გათვალისწინებით, სასამართლომ შინაარსობრივად შეაფასოს დისკრეციული თავისუფლების ფარგლებში მიღებული გადაწყვეტილება და ბათილად ცნოს იგი, თუკი ამგვარი გადაწყვეტილება არ იქნება დასაბუთებული, რაციონალური და ობიექტური.

გოჩა ოყრეშიძე

► 10 – 9/2020

სარჩელის უზრუნველყოფით გამოწვეული ზარალის ანაზღაურების განჩინების („შებრუნებული უზრუნველყოფის განჩინება“) გასაჩივრების წესი

1. შებრუნებული უზრუნველყოფის განჩინების გასაჩივრება სამოქალაქო საპროცესო კანონმდებლობით არ დაიშვება.

2. მხარეს უფლება აქვს გაასაჩივროს შებრუნებული უზრუნველყოფის წარუდგენლობის გამო სარჩელის უზრუნველყოფის ღონისძიების გაუქმების განჩინება და მის ფარგლებში სადავო გახადოს, ასევე, შებრუნებული უზრუნველყოფის განჩინების კანონიერება.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადებები)

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 199 II მუხლი

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2010 წლის 24 თებერვლის განჩინება № 2ბ/630-10

I. ფაქტობრივი გარემოებები

თბილისის საქალაქო სასამართლომ დააკმაყოფილა სარჩელის უზრუნველყოფის განცხადება და მოპასუხეს აუკრძალა მის საკუთრებაში არსებული საცხოვრებელი ბინის გასხვისება. ამასთან, მოპასუხის განცხადების საფუძველზე სასამართლომ მიიღო შებრუნებული უზრუნველყოფის განჩინება და მოსარჩელეს დაავალა საერთო სასამართლოების სადეპოზიტო ანგარიშზე 5,000 ლარის განთავსება. შებრუნებული უზრუნველყოფის განჩინება მოსარჩელემ გაასაჩივრა და მოითხოვა მისი გაუქმება. თბილისის საქალაქო სასამართლომ ნაწილობრივ დააკმაყოფილა განცხადება და უზრუნველყოფის გარანტიის თანხა შეამცირა 2,000 ლარამდე. მოსარჩელემ აღნიშნული განჩინებაც გაასაჩივრა და მოითხოვა შებრუნებული უზრუნველყოფის სრული გაუქმება.

II. სასამართლო მსჯელობის შეჯამება

თბილისის სააპელაციო სასამართლომ საჩივარი განუხილველი დატოვა. სასამართლომ მიუთითა, რომ გასაჩივრებას ექვემდებარება სარჩელის უზრუნველყოფის განჩინება (გასაჩივრების უფლების მქონეა მოპასუხე), თუმცა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი შებრუნებული უზრუნველყოფის განჩინების გასაჩივრებას არ ითვალისწინებს. ამასთან, სასამართლომ დამატებით მიუთითა, რომ მოსარჩელეს შესაძლე-